

HADTUDOMÁNY

A MAGYAR HADTUDOMÁNYI TÁRSASÁG FOLYÓIRATA

XVII. évfolyam

4. szám

2007. december

Siposné dr. Kecskeméthy Klára
ezredes, a ZMNE mb. oktatási rektorhelyettese

A NATO és a katonai felsőoktatás

Minden haderő erejének lényeges összetevője a személyi állományának felkészültsége, képzettsége és kiképzettsége, szellemi és gyakorlati-tapasztalati értéke. A szellemi érték megteremtésének és növelésének alapvető színterei a katonai és polgári, a hazai és külföldi oktatási intézmények. Egyetlen ország sem rendelkezik minden szakmai területre kiterjedő, magas szintű tudást nyújtó, illetve költség-hatékonyan működtethető katonai oktatási intézményrendszerrel. Szinte mindegyik igénybe veszi tehát a mások által nyújtott képzési lehetőségeket, ily módon pedig közvetlen kapcsolatba kerülhetnek a szövetséges és partnerországok katonai életével és kultúrájával. A külföldi oktatási intézményekben, soknemzetiségű törzsekben, missziókban szerzett ismeret, tapasztalat elengedhetetlen feltétele a szellemi kompatibilitásnak, a humán-interoperabilitásnak.

A NATO és a katonai felsőoktatás témakörben már tartottunk, szerveztünk konferenciákat. Az emlékemben két nevezetes konferencia él, amelyek szervezési folyamatában a már megszűnt HM Oktatási és Tudományszervező Főosztály munkatársaival együtt vettem részt.

2001 novemberében közös erőfeszítéssel, két esemény összekapcsolásával konferenciát szervezett az ERGOMAS munkacsoport "Azeurópai tiszt és az új missziók kihívásai", a Honvédelmi Minisztérium és a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem "A magyar katonai felsőoktatás előtt álló kihívások az ezredfordulón" címmel.

2003 februárjában "A tisztképzés perspektivikus igényeinek, a NATO interoperabilitás konkrét követelményeinek megjelenése a tiszti felkészítésben a 2003-2006-ig terjedő időszakban" címmel.

Konferenciákat általában sorsfordító időszakokban tartunk, mert olyan ponthoz, mérföldkőhöz érkezünk, amikor mérleget kell vonnunk és három kérdést kell feltennünk magunknak:

- megtettünk-e mindent?
- azt tettük-e, amit kellett?
- úgy tettük-e, úgy cselekedtünk-e, ahogy kellett?

Ahogy a nemzeteknél, az egyetemeknél is nemcsak az a fontos, hogy legyenek értékei, hanem, hogy az értékeinek legyenek megbecsülői is.

Két alapvetés van, nevezetesen az, hogy a Szövetségben nemzeti kompetenciába tartozik az oktatás, a képzés, valamint a nyelvképzés.

Fontosnak tartom megjegyezni, hogy az előbb említett konferenciák összegzéseként többek között megállapítottuk, hogy nincs egyetemleges modellje a nemzeti katonai oktatásnak, a tisztképzésnek. Ismerjük a szövetséges és partnerországok katonai akadémiáit, katonai és nemzetvédelmi egyetemeit, főiskoláit. Hozhatunk példákat a vezérkari és védelmi/honvédelmi minisztériumi alárendeltsége, a végzettséget tanúsító diplomáknak csak a védelmi

szektorban történő, vagy a polgári életben, a felsőoktatás nemzetközi oktatáspolitikai igényeivel összhangban lévő, az egységes európai felsőoktatási térség, a bolognai folyamatnak megfelelő többciklusú képzési rendszerben szerzettek, amelyek összehasonlíthatóvá és elismerhetővé teszik azokat, de említethetnénk a jogi szabályozásban megmutatkozó különbségeket (polgári felsőoktatási törvény hatálya érvényesül vagy csak a szektorra vonatkozó rendeletek, utasítások).

A változó világban változik a biztonság és vele együtt az oktatás is. Kérdés, hogy az állandó változások közepette hogyan lehet hatékonyan tervezni, építkezni és minőségi képzést folytatni? Milyen útmutatók, irányelvek állnak a rendelkezésünkre? A válaszokat a kollektív bölcsességben és felhalmozott tapasztalatainkban kereshetjük.

Az akadémiai intézmények közössége az, amely hosszú távú előrelátással rendelkezik. Radikális változások tanúi vagyunk, képesnek kell lennünk arra, hogy e változásokkal a katonai felsőoktatás is lépést tartson. Ez nagy lehetőség és egyben kihívás is. Kihívás, mert a biztonság és a védelem kérdése világméretű problémává vált. Lehetőség is, mert a szédítő tempójú változások új, hatékony segédeszközöket nyújtanak a nemzetközi információcserére és kölcsönhatásra, az egyes oktatási intézmények közötti széleskörű együttműködésre.

Lord *Robertson* volt NATO főtitkár már 2001-ben, a NATO Védelmi Akadémia fennállásának 50. évfordulóján elhangzott beszédében a "*revolution in strategic education*" kifejezést használta.¹ A stratégiai oktatás forradalmán azt értette, hogy a Szövetség akadémiai intézményeinek az új, komplex és sokszor megfoghatatlan kihívásokra kell összpontosítania, és ennek szellemében kell felkészítenie katonai és polgári hallgatóit.

A NATO transzformációs hálózata

Az utóbbi években már a legnagyobb természetességgel olvasunk a Szövetség transzformációjáról. *A transzformáció a változtatások véget nem érő folyamata, a szövetség válasza a 21. század biztonsági kihívásaira.* Az már nem merül fel kérdésként, hogy a miért kell a NATO-nak átalakulnia, az annál inkább, hogy mit kell tenni a hatékonyabb működés érdekében.

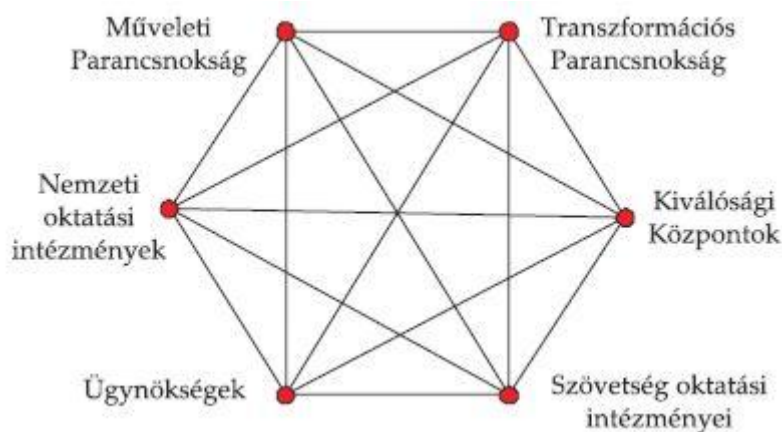
A siker záloga: a *képesség, a kompatibilitás, komplexitás és a komplementaritás.* Mi tehát a teendő? A siker számos tényező (például a NATO-csúcsertekezetek láncolata; a Szövetség partnerkapcsolatai; a NATO gyorsreagáló erők; az afganisztáni szerepvállalás; a vezetési és a haderőstruktúra reformja és harmonizációja; a *terebélyesedő oktatási és kiképzési szerepkör* stb.) együttes hatásának a következménye. *Itt külön szeretném kihangsúlyozni az oktatás és kiképzés jelentőségét és fontosságát.* A szövetség műveletei nagy kihívást jelentenek a védelmi egyetemek és katonai akadémiák oktatói és kutatói számára. Fontos a védelmi és biztonsági kutatás és gondolkodás fejlődése is.

Az oktatásnak stratégia szerepe van, amely a műveletek, a partnerkapcsolatok és a transzformáció középpontjában áll. Az intellektuális stimuláció innovációt eredményez, a soknemzetiségű változatosság pedig az összetartó csapatmunkát, a gondolkodás, a kiképzés, az oktatás, a gyakorlatok és műveletek szerves egységet képezik. Hogyan lehet ezt megvalósítani? - tehetjük fel a kérdést. A siker záloga a jövőre 60 éves és ennek megfelelő tapasztalattal rendelkező Szövetség, az egyes nemzetek, az oktatási intézmények, a kiválósági és kiképző központok együttes erőfeszítései.

A Szövetség katonai, doktrinális, képességbeli és intellektuális átalakulásához kapcsolódóan kiemelten fontos az oktatás és a képzés. Az átalakuló NATO, a *globális szerepvállalás* (három kontinens, hat missziókiterjedő műveleti jelenlét), a *globális képességek* (fejlődő transzformációs képességek) és a *globális partnerség* (PfP, Mediterrán Párbeszéd, Isztambul Együttműködési Kezdeményezés, kontakt országok) kapcsán, intellektuális átalakulásra is szükség van. Az intellektuális transzformáció minden Szövetséges és partner oktatási intézményt, katonai akadémiát érint. A globalizálódó világban a NATO oktatási intézményeinek, globális intellektuális kitekintéssel és gondolkodással kell rendelkeznie.

A Szövetség átalakulásához szorosan kapcsolódik a transzformációs hálózat, amelynek része a Transzformációs, a Műveleti Parancsnokság, a Szövetség és az egyes nemzetek oktatási intézményei, a kiválósági központok, és az ügynökségek (1. ábra). Magyarország az alapító tagja az egyik, elsőként felállított és akkreditált NATO kiválósági központnak (NATO Centre of Excellence). Az Összhaderőnemi Légierő Kompetencia Központ (Joint Air Power Competence Centre,) ² 2005. január 1-jén, 16 nemzet egyetértési nyilatkozata (Memorandum of Understanding) alapján kezdte meg működését.

A kiválósági központok koncepcióját a Katonai Bizottság MCM-236-03 dokumentumban ³ fogalmazta meg. A kiválósági központ nemzeti vagy multinacionálisan szponzorált entitás, amely a Szövetség transzformációja támogatásához nyújt elsősorban szakértelmet és tapasztalatot. Ezek a nemzetközileg vagy egy nemzet által alapított központok a saját szakterületeiken olyan tudással, tapasztalattal és - adott esetben - kiképzési módszerrel rendelkeznek, amelyek kulcsfontosságú területeken fejlesztik a szövetség képességeit. A kiválósági központok négy alapvető területen segítik a Szövetség intellektuális átalakulását. Ezek a következők: kiképzés, gyakorlatok; elemzések, a rendelkezésre álló és felhalmozott tapasztalatok feldolgozása; koncepció és doktrína kidolgozása és validációja.

1. ábra: Transzformációs hálózat

A Szövetség összesen 17 kiválósági központtal rendelkezik. Ezek között megtalálhatók a már akkreditált, az akkreditációs eljárás előtt álló, és a gondolat szintjén megfogalmazottak is. Stratégiai, hadműveleti és harcászati szintű központok léteznek, amelyek képzéssel és kiképzéssel, valamint elemzésekkel foglalkoznak. A Szövetség kiválósági központjait az 1. táblázat szemlélteti.

A 2007. október 6-án megrendezett NATO Science for Peace and Security workshop megnyitó előadásában dr. Szeredi Péter kabinetfőnök kihangsúlyozta, hogy lépésváltásra van szükség, mert a szomszédos országokhoz képest elmaradásban vagyunk. Az 1999-ben a Szövetséghez hazánkkal együtt csatlakozott országok közül egyedül a Magyar Köztársaság nem kapott, illetve nem törekedett a NATO-hoz történő szorosabb kapcsolódást szimbolizáló szervezet, egy kiválósági központ létrehozására. A következő bővítési hullám országai közül Észtország, Szlovákia, Szlovénia, Románia már létrehozta a maga kiválósági központját.

Hazánk nemcsak más országban akkreditált központ alapító tagja, hanem előrehaladott a Veszprémi Egyetemmel közösen tervezett Logisztikai/informatikai, ⁴ az új Honvéd Kórház bázisán kialakítandó Orvos-egészségügyi Kiválósági Központ alapítása is. A Zrínyi Egyetem szellemi bázisán pedig Energiabiztonság kiválósági központ elgondolása fogalmazódott meg.

A kiválósági központok bővítik az oktatási és a kiképzési választékot, fejlesztik és javítják az interoperabilitást és a képességeket, részt vállalnak a doktrínák kidolgozásában, és a gyakorlatban tesztelik, illetve érvényesítik az elképzeléseket. A kiválósági központokban folyó képzés és kiképzés a két stratégiai parancsnokság kiképzésre,

gyakorlatokra és az értékelésre vonatkozó direktívájával, a kiképzés rendszeralapú megközelítési elvei dokumentummal, valamint minden egyéb a NATO oktatással és kiképzéssel kapcsolatos szolgálati utasítással és direktívával összhangban van.⁵ A központoknak egyeztetniük kell a Transzformációs Parancsnokság Összhaderőnemi Képzési és Kiképzési Osztállyal (Joint Education and Training Branch, JET) és az oberammergaui NATO Iskolával, annak érdekében, hogy az újonnan indítandó képzések, tanfolyamaik összhangban legyenek a már rendelkezésre állókkal és azok tematikájával. Az így kialakított képzések a norfolki parancsnokság jóváhagyása után megjelennek a NATO Tanfolyamok Katalógusában (Master NATO Course Catalogue). A Transzformációs Parancsnokság alárendeltségébe tartoznak a Szövetség stratégiai, hadműveleti és harcászati képzést megvalósító oktatási és kiképzési intézményei is.

1. táblázat

NATO kiválósági központok

(Szerkesztette: Siposné dr. Kecskeméthy Klára)

<i>Kiválósági Központok</i>	<i>Ország</i>	<i>Helyzet</i>
Összhaderőnemi Légierő Kompetencia Központ	Kalkar, Németország	Akkreditált
Terrorizmus elleni védelem	Törökország	Akkreditált
Tengeri aknák hadviselés	Oostende, Belgium	Akkreditált
Többnemzeti összhaderőnemi tengeri műveletek	Amerikai Egyesült Államok	Akkreditált
Civil-katonai együttműködés	Budel, Hollandia	Akkreditált
Hideg időjárásban folytatott műveletek	Stavanger, Norvégia	Akkreditált
Összhaderőnemi vegyi, biológiai, radioaktív és nukleáris védelem	Csehország	Akkreditált
Légi hadműveletek előkészítésének elemző és szimulációs központja	Párizs, Franciaország	Akkreditáció folyamatban
Vezetés és irányítás	Ede, Hollandia	Akkreditáció folyamatban
Kibernetikai védelem	Észtország	MOU tárgyalás
Katonai műszaki	München, Németország	MOU tárgyalás
Határ és sekély vizek	Kiel, Németország	MOU* tárgyalás
Humán felderítés	Románia	Elgondolás kialakítása
Humanitárius aknamentesítés	Spanyolország	Elgondolás kialakítása
Robbanóanyagok és szerkezetek megsemmisítése	Szlovákia	Kezdeti megfontolás
Hegyvidéki hadműveletek	Szlovénia	Kezdeti megfontolás

Logisztika/Egészségügyi	Magyarország	Kezdeti megfontolás
-------------------------	--------------	---------------------

Forrás: Transformation Coordination Cell, HQ SACT, Norfolk

*MOU= Memorandum of Understanding, Együttműködési megállapodás

Akadémiaparancsnoki konferencia

Annak az igénye, hogy időről-időre találkozzanak egymással a különböző szövetséges államok katonai akadémiáinak és intézményeinek parancsnokai évtizedekkel ezelőtt megfogalmazták. A szövetség Akadémiaparancsnoki Konferenciájának alapítását *J. C. O'Brien* kanadai admirális kezdeményezte, aki 1970 és 1973 között volt a NATO Védelmi Akadémia parancsnoka.

Az Akadémiaparancsnoki Konferencia a NATO-tagállamok katonai felsőoktatásban érdekelt szervezetei számára kapcsolatteremtési lehetőséget, soknemzetiségű, civil-katonai, multilaterális információcserére alkalmas fórumot teremtett. A konferencia legfontosabb célkitűzése: a katonai felsőoktatás területét érintő együttműködés elősegítése, az oktatás módszerei, tantervei és tananyagai továbbfejlesztésére alkalmas fórum alapítása.

Az Akadémiaparancsnokok Konferenciájának alapításakor senki sem gondolta, hogy milyen nagyszerű kezdeményezést indítottak útjára: 20 évvel az alapítás után a római csúcstalálkozó célkitűzéseivel összhangban, a Katonai Bizottság egyetértésével - hangsúlyozva az oktatás és kiképzés területén történő együttműködés fontosságát - 1992-ben a közép-kelet-európai országokkal bővítették a konferencia résztvevőinek körét. Számos kelet-közép-európai katonai felsőoktatási intézmény vezetőjét hívták meg a tanácskozásra. Ez volt a résztvevői kör bővítésének első lépése. A második bővítés során 2000-ben meghívták a Mediterrán Párbeszéd országainak képviselőit.⁶ A harmadik bővítésére 2006-ben a luzerni rendezvényen került sor. Ekkor az Isztambul Együttműködési Kezdeményezés országait⁷ hívták meg. A 2007. évi pulai konferencián a kontakt országok képviselői is megjelentek. Az akadémiaparancsnokok konferenciája bővítését a 2. sz. táblázat szemlélteti.

2. táblázat

Az Akadémiaparancsnokok Konferenciája 1992-2007.

(Szerkesztette: Siposné dr. Kecskeméthy Klára)

<i>Konferencia</i>	<i>Helyszín</i>	<i>Új résztvevő ország</i>	<i>A konferencia bővítése</i>
1992. április 3-4.	Róma	Ausztria	<i>1. bővítési kör</i> <i>meghívást kaptak EBESZ-országok</i>
		Magyarország	
		Lengyelország	
		Románia	
		Oroszország	
		Svédország	

		Svájc	
2000. március 22-24.	Róma	Izrael Jordánia	2. bővítési kör <i>Először vettek részt a Mediterrán Párbeszéd országai</i>
2001. március 21-23.	Budapest	Algéria, Írország	<i>Magyarország a házigazda</i>
2006. április 24-25.	Luzern	Szaúd-Arábia	3. bővítési kör <i>Először vett részt Isztambul Együtműködési Kezdeményezés ország</i>
2007. április 22-23.	Pula	Ausztrália Dél-Afrikai Köztársaság	4. bővítési kör <i>Kontakt országok részvétele</i>

Forrás: Az Akadémiaparancsnokok Konferenciájáról készült jelentések

Katonai felsőoktatás határok nélkül - hosszú távú nemzetközi együttműködési programok

Az ismeretek mennyiségének növekedése, a tudás felértékelődése minőségi és rugalmas oktatást igényel, ezért az új tanítási és tanulási módszerek és eszközök, a távoktatás szükségszerűen hódít egyre inkább teret a képzésben.

2002-ben az akadémiaparancsnokok a *létfontosságú infrastruktúra* távoktatási tematika kidolgozására tett javaslatot. A Kanadai Védelmi Akadémia parancsnoka 2005-ben egy munkacsoportot hozott létre a téma kidolgozására a különböző szakterületek képviselőiből. A szakemberek távoktatási tanfolyam keretében tervezték a létfontosságú infrastruktúrával kapcsolatos tudás, illetve ismeretek átadását a jelen és a jövő stratégiai szintű polgári, valamint katonai vezetőinek. Alapvető célkitűzés a létfontosságú infrastruktúra védelmével kapcsolatos meghatározások, alapfogalmak megismertetése, továbbá a nemzetközi szabályozás, tervek és irányelvek fejlesztéséhez elengedhetetlen ismeretek (ideértve a szimbolikus jelentőségű infrastruktúrát, az infrastruktúra szektorait, az egymásrautaltság kategóriáit és a változó környezeti fenyegetésekről vallott felfogásunkat) bemutatása.

A kanadai szakemberek 2007 áprilisában azzal a céllal mutatták be a létfontosságú infrastruktúrával foglalkozó távoktatási tanfolyam anyagát, hogy a Szövetség, a PFP, a Mediterrán Párbeszéd, az Isztambuli Együtműködési Kezdeményezés országainak katonai akadémiái és nemzetvédelmi egyetemei is hozzáférhessenek a tananyaghoz. A ZMNE és a Miniszterelnöki Hivatal közötti együttműködési megállapodás értelmében kértük, hogy oktatóink és hallgatóink számára hozzáférhető legyen ez a távoktatási tananyag.

Tanterv áttekintő folyamat - Curriculum Review Process

Évekkel ezelőtt merült fel igényként egy alezredek és őrnagyok számára készítendő, nemzeteken átívelő, harmonizált, professzionális katonai képzési tanterv összeállítása. Vajon miért volt szükség erre a nemzeteken

átívelő projektekre? A válasz: az együttműködők számára ugyanaz a biztonsági környezet, katonáiknak ugyanarra a tudásra és képességekre van szükségük. A fentiekre vonatkozó elgondolás tervezetéhez a 21. századi törzstiszt legfontosabb ismeretrendszere kapcsolódik.

A projekt az összes érintett és adatokat szolgáltató oktatási intézmény közös vállalkozása, lehetőségét nyújt az egyes nemzeteknek tanterveik összehasonlításához, módosításához, tanterveik harmonizálásához, és ösztönözheti intézményeiket annak módosítására. Az adatbázis naprakészen tartása nemzeti felelősség. 2007-ben öt új intézmény (a cseh, a finn, a magyar (ZMNE) és a svéd nemzetvédelmi egyetemek, valamint a horvát főiskola) dolgozott be az adatbázisba. A soknemzetiségű adatbázisba a Hadtudományi Karral együttműködésben a felsővezetői tanfolyam került be 2006 decemberében.

Létezik egy soknemzetiségű tanterv adatbázis, ekvivalencia mátrix is. A tantervi adatbázis elvileg működik. Az ekvivalencia országok szerinti mátrixa rendelkezésre áll, amelyben az "1" teljes, a "2" részleges, a "3" speciális ekvivalenciát jelent.

Szólnunk kell a referencia tantervről a soknemzetiségű oktatás számára is. Az évekkel ezelőtt kezdődött az egységes tanterv kialakítása a NATO-tagállamok védelmi egyetemei számára. 2003-ban a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemet (ZMNE) kérték fel egy konkrét tematika elkészítésére. A 2004. évi szófiai konferencián a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem rektora a nemzetközi törzsekbe szolgálatra jelentkező törzstisztek számára kidolgozott minimumprogramot mutatott be. Az együttműködés nehézségei és a folyamat túlbürokratizáltsága miatt azonban eddig nem születtek konkrét eredmények.

A PfP Védelmi Akadémiák és Biztonsági Tanulmányok Intézetei Konzorciuma Oktatásfejlesztési Munkacsoport (Education Development WG) foglalkozik a feladat elméleti megalapozásával, a referencia tanterv kidolgozásával. Célkitűzései között szerepel a szövetséges és partnerországok közötti interoperabilitás fejlesztése, a védelmi intézményrendszerrel kapcsolatos tanterv kidolgozása, tananyagíró és az előzetes tananyag értékelő-felülvizsgáló munkacsoportok kialakítása.

Cél- és modulrendszerű tanfolyamok

A Szövetség oktatási intézményeiben hosszú időszakra tekint vissza a céltanfolyamok rendszere. 1992-ben engedélyezte a Katonai Bizottság céltanfolyamok indítását a közép-kelet-európai országok számára. Ez volt az IPOC (Integrated Partner Orientation Course), a rövidítés az évek során változatlan maradt, de a tartalma folyamatosan változott, integrált partner orientációs tanfolyamnak nevezik.

A modulrendszerű tanfolyamok ország (Irak), és a szövetségi partnerkapcsolatok (Mediterrán Párbeszéd, Isztambuli Együttműködési Kezdeményezés) szerint kialakított specifikus, célorientált képzés a jövő egyik lehetséges útja. Megnöhet a jelentősége a tágabb értelemben vett Közel-Kelet és Afrika országaiba irányuló mobil oktató csoportok és a NATO Iskola gyakorlati felkészítésre koncentráló és a NATO Védelmi Akadémia stratégiai szintű képzést folytató oktatási intézményeinek a szerepe a térséget illetően. Emellett az egyes nemzetek katonai akadémiái és nemzetvédelmi egyetemei térség-specifikus képzésre és kiképzésre vonatkozó kezdeményezései, a különböző képzéseikben a térség országaiból érkező hallgatói kör bővítése, céltanfolyamok és képzések indítása fontosak a jövő szempontjából.

Zrínyi Egyetem helye és szerepe a Szövetség oktatási intézményei között

Professzionizálódó ZMNE az akadémiaparancsnoki multilaterális, soknemzetiségű fórum megbecsült tagja, sokszor került a figyelem középpontjába. 1992-ben kiemelt helyet és szerepet kapott prof. dr. Szabó Miklós vezérőrnagynak, a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia parancsnokának a magyar katonai felsőoktatás átalakulásáról szóló előadása. Az előadás - tekintettel a magyar polgári és katonai felsőoktatás teljes átszervezésére, új alapokra

helyezésére, valamint az akkor már várható új felsőoktatási törvényre - különös érdeklődést váltott ki. Az Akadémia parancsnoka elmondta, hogy 1992 áprilisában állásfoglalás született a nyitottabb, a polgári felsőoktatás rendszerébe integrálódó katonai egyetem létrehozása mellett. A változtatási szándékot az egész magyar felsőoktatás európai normákhoz közelítésének szándéka, az ország euroatlanti csatlakozási törekvései, a katonai felsőoktatásban kiadott diplomák társadalmi elismertségének növelése motiválták elsősorban. Irányvonalként a főiskolai és egyetemi szintű kimenet fenntartását, a négy katonai felsőoktatási intézmény hosszú távú összevonását és az egyintézményes katonai felsőoktatás kialakítását tűzte ki célul a tárca vezetése a létszám- és költségtakarékosság jegyében.

Az 1995. évi berni konferencián Javier Pardo de Santayana altábornagy, a Spanyol Nemzetvédelmi Tanulmányok Központjának igazgatója és dr. *Szabó Miklós* vezérőrnagy a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia parancsnoka azt a kérdéskört taglalták, hogy mennyi időt és milyen arányban fordítsanak az oktatási tematikában a nemzeti és a nemzetközi aspektusokra.⁸

Az Akadémiaparancsnokok Konferenciája történetében mérföldkő volt, hogy az 1999-ben csatlakozott három ország közül 2001-ben először Magyarország (Budapest, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem) adott otthont a konferenciának.

A 2004. évi szófiai konferencia fő témája a "Változó biztonság - változó oktatás" volt. Ekkor került ismételtlen a figyelem középpontjába az egyetemünk. A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem előterjesztette a NATO felsőoktatási intézmények közös minimumprogramjának megalkotására vonatkozó javaslatát. A ZMNE Hadtudományi Kara 60 órás minimumprogramot készített a nemzetközi törzsekbe szolgálatra jelentkező törzstisztek számára.⁹ A magyar fél olyan tematikát állított össze, amelyet ha minden NATO-akadémián vagy nemzetvédelmi egyetemen egyformán oktatnak, akkor a soknemzetiségű törzsekben végzett egységes szemléletű, eredményes együttműködésnek nem lehet akadály. A javasolt tantárgyprogram közös felkészülési alapot képez, amely nemzeti keretek között bővíthető. A tematika szövetségi alapismereteket, alapfogalmakat, vezetési ismereteket, a válságreakáló műveletek alapjait, a katonai biztonság aktuális kérdéseit, az elmúlt évtizedben lezajlott háborúk tapasztalatainak feldolgozását, a válságreakáló és békeműveletek tapasztalatainak elemzését, valamint az alegységek válságreakáló és békefenntartó műveletekre felkészítését tartalmazza.

Ebben a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem szellemi kapacitásának, felhalmozódott oktatási tapasztalatainak is szerepe lehet. Előremutató példaként kell megemlíteni a NATO Transzformációs Parancsnokság által koordinált a ZMNE Nyelvi Intézet Békepartnerségi Katonai Nyelvképzési Központban tartott NATO törzstiszti terminológiai tanfolyamot, és a korábbi években nemzetközi elismerést kivívott Air Operational Language Training tanfolyamot. Ugyancsak kiváló példa az Európai Biztonsági és Védelmi Akadémia felsővezetői tanfolyama, amelynek negyedik oktatási modulját - Az európai biztonság- és védelempolitika regionális alkalmazása, a Balkán, a Mediterrán-térség, Afrika és a Közel-Kelet térségében - az osztrák Landesverteidigungsakademie és a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem együttesen szervezte.¹⁰

A Közép-Európai Kezdeményezés alapító tagja egyetemünk. A Közép-Európai Akadémiák Parancsnokai Kezdeményezés (a régió országainak multilaterális fóruma) elgondolása 2006 októberében a zágrábi tervező konferencián merült fel.¹¹ A 2007. évi pulai konferencián tartották a Közép-Európai Akadémiák Parancsnokainak Kezdeményezése alakuló ülését, az értekezletet *Rudolf Urban* cseh dandártábornok és *Mirko Šundov* horvát vezérőrnagy nyitották meg. A rendezvényen részt vettek a Balti Védelmi Akadémia, a szerb, a cseh, a horvát, a lengyel, a román, a szlovén és a szlovák védelmi akadémiák és egyetemek parancsnokai, rektorai.¹²

A multilaterális fórum résztvevői megállapodtak, hogy a kezdeményezés neve: Közép-Európai fórum a katonai oktatásról, a megbeszélés helyszínére utalva *Pula Fórum* lesz, valamint, hogy az érintett országok parancsnokai évente az akadémiaparancsnokok konferenciáján, félévente, pedig a kezdeményezés elnökségét ellátó országban találkoznak. A kezdeményezés elnökségét a 2007/2008-as évben Csehország látja el. 2007. november utolsó

hetében Csehország, Brno látja vendégül a kezdeményezés parancsnokait. A szakértői megbeszélés témája egyrészt az egyes katonai oktatási intézmények bemutatása, valamint egyeztetés a bolognai folyamat megvalósításáról. Az elnökséget 2008-ban a Balti Védelmi Akadémia veszi át.

Felsővezető képző tanfolyam

A NATO Védelmi Akadémia a modulrendszerű tanfolyamok bevezetésével és számának fokozatos növelésével úttörő szerepet tölt be a Szövetség és a nemzeti oktatási intézményei között. A rendkívül költséges, féléves időtartamú felsővezetői tanfolyam mellett megjelentek az új, modulrendszerű, egyhetes, kéthetes időtartamú, célirányos felkészítést nyújtó, rövid távollétet igénylő, megfizethető tanfolyamok. Külön modulrendszerű tanfolyamokat szerveznek a 2004-ben csatlakozottak országoknak, a NATO-országok (elsősorban a Nemzetközi Törzs, a SHAPE, a Nemzetközi Katonai Törzs, és a NATO parancsnokságok állománya), valamint a PFP, a Mediterrán Párbeszéd és az Isztambuli Együttműködési Kezdeményezési országok célcsoportjainak.

Ez követendő példa lehet a saját felsővezetői tanfolyamunk hazai és nemzetközi célcsoportjának megújításában, új párhuzamos modulok indításában. *A két angol nyelvi modul beépítése* (2008. január 16-17., 2008. június 30-július 1.) *a Zrínyi felsővezető képző tanfolyam tematikájába az útkeresés új eleme.*

NATO Törzstiszti Katonai Terminológiai Tanfolyam

A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Nyelvi Intézet Békepartnerségi Katonai Nyelvképzési Központ szaknyelvi képzése (a továbbiakban BKNYK) alapítása óta (1995) fontos részét teszi ki Magyarország NATO-felajánlásának. A központ különlegessége a nemzetközi jellegéből fakad. Az intézmény szellemi bázisa része a hazai, a NATO és az Európai Unió képzési rendszerének, nemzetközi szinten is komoly tényező. A BKNYK jól ismert a márkanév a partnerországok körében. Évente több mint 25 országból mintegy 300 külföldi hallgató (hivatásos katonák, civil munkatársak, nyelvtanárok) végzi itt a tanulmányait. A Szövetségen belüli elismertségének eredménye az, hogy az Isztambuli Együttműködési Kezdeményezés országaiból is érkeznek hallgatók. A jövőben pedig számolnunk kell a kontakt országok képviselőinek megjelenésével is.

2005-ben Szövetséges Transzformációs Parancsnokság a NATO Törzstiszti Katonai Terminológiai Tanfolyam (Staff Officers Military Terminology Course - SOMTC) évenkénti négy alkalommal történő végrehajtására adott megbízást a BKNYK-nak. Az új feladat alapvetően új megközelítést és végrehajtást igényelt.¹³

A tanfolyam tematikája a Szövetség történetét, szervezetét, vezetési rendszerét, partnerkapcsolatait; válságreagáló műveleteit; NATO/PFP gyakorlatok tervezése és végrehajtását; válságkezelést a NATO-ban, a válságkezelés eszközei; a CJTF-konceptió; a jövőbeni telepíthető parancsnokságokat; hadművészetet; a műveleti tervezést a NATO-ban; NATO logisztikát; a NATO kommunikációs és informatikai rendszerét; médiakapcsolatokat; civil-katonai együttműködést válságkezelés során tartalmazza.

A siker alapvető követelménye a speciális képzési területek meghatározása, a civil-katonai kapcsolatokkal, a pszichológiai műveletekkel, és a műveletek egészségügyi biztosításával kapcsolatos szaktanfolyamok indítása. A régió és a szövetségi partnerkapcsolatok és célcsoportok (Partnerség a Békéért, Mediterrán Párbeszéd, Isztambuli Együttműködési Kezdeményezés, kontakt országok) szerint kialakított specifikus célorientált szaknyelvi képzés, valamint a NATO és az Európai Unió képzési rendszerébe illeszkedő újabb angol, francia és német szakterminológiai tanfolyamok szervezése a jövő egyik lehetséges útja a regionális központ, a későbbiekben a kiválósági központ irányába tett lépéseknek.

* * *

Az együttműködés különböző formáinak, az oktatásnak és kiképzésnek meghatározó szerepe és jelentősége van az

emberi gondolkodás, a nyelvi, művelési és a humán interoperabilitás megteremtésében. Ebben van felelőssége az egyénnek, az oktatási intézményeknek és az egyes nemzeteknek is.

Hazánk speciális módon járulhat hozzá a NATO átalakulásához, olyan hozzáadott értékekkel, amelyek minőségi képességeket jelentenek. A sajátos szakterületeken, olyan tudást és tapasztalatot, képzést, képzési módszereket ajánlhatunk fel, amelyek kulcsfontosságú területeken fejlesztik a Szövetség képességeit, és amelyek Magyarország számára nagyon komoly elismertséget hoznak. Ebben van kiemelkedő jelentősége, szerepe és felelőssége többek között a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemnek.

Teller Ede egy bölcs mondásával zárom a NATO és a katonai felsőoktatás témakörében felvázolt gondolatot, amely szerint: "A pesszimista olyan ember, akinek mindig igaza van, de nincs benne öröme. Optimista viszont az, aki azt képzei, hogy a jövő bizonytalan. Mert ha azt képzei, hogy a jövő bizonytalan, akkor úgy cselekszik, hogy a jövő jobb legyen." Én optimista vagyok. s a jövőt úgy tekintem, mint nyersanyagot, amiből teremtenünk kell valamit.

1 "50th Anniversary of the NATO DEFENSE COLLEGE - 48th Annual Conference and Seminar of Anciens". Rome 2001, NATO Defense College Essay Series, No.3 (edited by Dieter OSE)

2 A szervezetet a németországi Kalkar városban, a korábbi NATO reagáló erők légierő törzse (NATO Reaction Forces Air Staff - RFAS) infrastrukturális bázisán hozták létre, de mind filozófiáját, mint pedig szervezeti felépítését tekintve teljesen újszerű egység a NATO szervezetében. Független szakértői központ, amely nem része a NATO vezetési struktúrájának, de feladatait a NATO Transzformációs Parancsnokság (Allied Command Transformation - ACT) stratégiai partnereként, annak iránymutatásai alapján hajtja végre. A JAPCC fő feladata a NATO légi képességeivel kapcsolatos stratégiai és hadműveleti szintű elképzelések kidolgozása, vagy az abban való részvétel. Így amellett, hogy az ACT a JAPCC fő "megrendelője", a központ feladata az is, hogy a kompetenciájába tartozó területeken kapcsolatot tartson elsősorban a partner nemzetekkel, magas szintű oktatási intézményekkel, valamint a NATO ipari partnereivel. A JAPCC olyan szervezete a NATO-nak, amely jelentős részt vállal abban, hogy a NATO átalakítási irányelveinek megfelelően elősegítse azon képességek megteremtését, melyek lehetővé teszik, hogy a NATO légierője megfeleljen a 21. század kihívásainak. Részletesen lásd Szabó Miklós: A Magyar Honvédség a NATO kiválóságai között. 2007. 04.25.

http://www.honvedelem.hu/hirek/hazai_hirek/a_magyar_honvedseg_a_nato_kivalosagai_kozott

3 MC Concept for Centres of Excellence, MCM-236-03, 4 December 2003. p. 4.

4 A magyarországi logisztikai kiválósági központtal kapcsolatban lásd Keszthelyi Gyula-Adonyi Róbert-Tóth Máté: A magyarországi NATO logisztikai kiválósági központ megalakításának vizsgálata (tanulmány), Budapest, 2007. p. 67.

5 Bi-SC Directive 75-2 "Training, Exercise and Evaluation Directive (TEED), a The Principles of the Systems Approach to Training" (NATO Training Group Working Group on Individual Training and Education Developments, NTG/WG/IT & ED).

6 Warning order on XXIX Conference of Commandants 21-25 March 2000, A Mediterrán Párbeszédéről lásd Siposné Kecskeméthy Klára: Security and cooperation through education and research in the Mediterranean Area - AARMS, Academic and Applied Research in Military Science, 2004. Issue 2, Volume 3. p. 295-304.

7 Az Isztambuli Együttműködési Kezdeményezésről lásd Siposné Kecskeméthy Klára: A mediterrán térség az isztambuli csúcstalálkozó után, Nemzetvédelmi Egyetemi Fórum, 2005. 2. szám p. 26-29.

8 See Summary report on the XXIVth Conference of Commandants 4th Enlarged Conference, Bern 22, 23 and 24 March 1995, page 3-4. Lásd Szabó Miklós: Értékváltás az európai fegyveres erőknél, Új Honvédségi Szemle, 1995. 3. sz. pp. 62-64.

9 Erről részletes lásd Szabó Ildikó-Szabó Miklós: Változás a biztonságban, változtatás az oktatásban, Új Honvédségi Szemle 2004/7, 49. számában megjelent cikkét.

http://www.honvedelem.hu/hirek/kiadvanyok/uj_honvedsesegi_szemle/valtozas_a_biztonsagban_valtoztatás_az_oktatásban

10 Részletesen lásd Siposné Kecskeméthy Klára: Az Európai Biztonsági és Védelmi Akadémia, Hadtudomány 2007. 1. szám p. 107-113.

11 Jaroslav Prucha cseh, Zoran Brezovac horvát ezredesekkel együtt dolgoztuk ki a pulai konferenciára a regionális oktatási és tudományos együttműködés részleteit.

12 A pulai akadémiaparancsnoki konferenciáról részletesen lásd Siposné Kecskeméthy Klára: Együttműködés és nyílt párbeszéd - Pula, Új Honvédségi Szemle 2007. 7. szám p. 2-11.

13 A NATO Törzstiszti Katonai Terminológiai tanfolyamról részletes lásd Siposné Kecskeméthy Klára: A NATO Törzstiszti Katonai Terminológiai Tanfolyamáról, 2007. 5. szám p. 79-88. Új Honvédségi Szemle

<http://www.zmne.hu/Forum/06elso/kosztasz.htm>

[vissza a szöveghez](#)

[« vissza a tartalomhoz](#)